

KA JINGBISHAR IA KA SHANGKHAWIAH KI RANG

STREAMLET DKHAR
1998

**Ka Jingbishar Ia
Ka Shangkhawiah
Ki Rang**

Streamlet Dkhar

Published by

ESES

GOLF-LINKS, SHILLONG

1998

KA JINGBISHAR İA KA SHANGKHAWIAH KI RANG

Copyrights : Streamlet Dkhar (1998)

First edition : 1998 - 2000 copies

11 1910

Don Bosco Press, Laitumkhrach,
Shillong - 793 003

Ka Jingthmu

Ka jingthmu ba kongsan ha kaba pynmih ia kane ka kot ***Ka Jingbishar İa Ka Shangkhawiah Ki Rang***, ka long ban iarap na ka bynta kito ki samla Khasi kiba pynkhreh na ka bynta ka eksamin **Meghalaya Civil Service (MCS)**. La İaleh katba lah ban pynbiang ia ka jingdawa ka *syllabus* ha ka Khasi drama jong katei ka eksamin; khnang ba ki samla kiba pynkhreh ia katei ka eksamin kin kham suk ban pule na kane ka kot. La bishar ia ki katto katne ki nongrim halor ka drama kum kawei na ki bynta ka Khasi *dramatic criticism* bad ia ka drama ***Ka Shangkhawiah Ki Rang*** hi. Don ki bynta ba la leh thikna na ka liang ka *theory*, hynrei don pat kiba nga ieh noh bad bishar beit tang ia ka kot, kum ha ka bynta jong ka plot. Nga la leh kham bniah ia kane ka bynta jong ka *theory* ha kawei pat ka kot ba la ai kyrteng ***Halor Ka Drama Bad U Baieit Donshkor***. Kumta ban ym pynlut por ne thoh biang ia kajuh, nga shim ia kane ka kabu ban kyntu ia phi ki samla pule ban pule ia katei ka kot ruh. Ym tang ban tip ia ka *theory* jong ka plot, hynrei ia kiwei pat ki *theory* ki bym don ha kane ka kot, khamtam ba ka dei ruh ha ka *syllabus* jong ka **MCS** eksamin.

Khatduh eh shwa ba ngan pynkut ia ka jingthmu nga pynpaw ia ka jingsngewbha kaba khraw, lada kane ka kot ka lah ban ai jingmyntoi ia ki samla pule baroh jong ka kyrdan pule *Graduate* bad *Post-graduate*. La pynkhreh ia ka tang ha i por iba lyngkot, lada don kam ban pynbha ngan sa leh ha ka *edition* kaba bud.

Khublei

I Nongthoh

DEDICATED

**TO THE LOVING MEMORY OF
MY BELOVED FATHER**

(L) LEKTOWELL WAHLANG

Ki Lynnong

	Peij
1. Ka Saiñdur ia Ka Shangkhawiah Ki Rang	9
2. Ka Plot	24
3. Ka Jinglong Ki Tyngshop Ki Puron	34
4. Ka Phangpdeng Ha Ka Shangkhawiah Ki Rang	78
5. Ka Bynta Ki Bor Bamaia Ha Ka Shangkhawiah Ki Rang	81
Ki Par Jingtíp	90

Lynnong II

Ka Plot

U Peace Roy Pariat u la pruid dur ia ka plot jong **Ka Shangkhawiah Ki Rang** ba kan tyllun ha ki lai dong. Lah ban jer kyrting beit kumba la mait phang da u Aristotle ba ka dei ka plot shisur (simple plot); ka don ha ka ia kaba sdang, ka pdeng bad kaba kut. Ia ki jingjia la thain ha kata ka rukom ba lai tylli ki long iing ki long kum ki mawdong kiba iakynduh bad kiba don ka jingidei kaba thain bha kawei ia kawei pat. Kine ki long iing ki dei ka iing ka Madina, ka iing u Suraiji bad ka iing u Jan. Ki jingjia ki wan ha kata ka dur ba wat la ka plot ka long laidong lane *triangular* plot, hynrei don ruh ki jingjia kaba kyrshan ia katei ka plot pdeng ha ka dur ki plot kyrshan (sub plot).

Lada ngi bishar beit ia kane ka drama kum ka *tragi-comedy*, ngi hap ban shim ia ka jingidei u Jan bad ka Jani kum ka plot pdeng (main plot). Kumta ka jingidei u Suraiji bad ka Madina ka dei ka plot kyrshan I; u Shamarkhan bad ka Madina pat ka dei ka plot kyrshan II. Kitei ki plot kim iaid la ka jong ka jong, hynrei kumba la kdew haneng ki iatyangkhu lang bad don ka jingiasnoh bah kawei bad kawei pat. Kata, la pyntyllun ia ki jingjia tang ha ka jadu ka Madina ba la ai da u Shamarkhan la ia u Suraiji ne u Jan.

Kaba sdang jong ka plot ka kynthup ia ki jingjia baroh naduh basdang plie ia ka drama haduh ka sla 28 jong ka sien shon nyngkong; kata, khyndai tylli ki *screen* (scene) kiba shakhmat kiba u nongthoh u pyndonkam. Ha kaba sdang, la pyni ia ka jaka ha iew ban wanrah ia ka jingiakynduh ka Madina bad u Suraiji kum ka plot kyrshan I ryngkat bad ka Jani. La pynithuh ia ka Jani ha ka Madina; la sngewthuh ruh ba ka Madina ka long ka shangkhawiah ia ki rang don spah ka sor. Ka rukom phnieng shangkhawiah jong ka, ka long da ki bor jadu ki sati tama ba la ai ha ka da u Shamarkhan. Une u dei u khar khan aiu re uba la shong la sah bad ka Madina. U don ia ki bor jadu bad u ai ha ka Madina ba kan pyntreikam ia ki khnang ba kan lah ban pynbieit bad khring ia ka spah ka phew kiba don kiba em. Dei kine ki bor jadu kiba lah ban pynkylla khongpong ia ka jinglong hok ki briew haduh ba kin da jot bad babe kylla.

Ngii shem hangne ba ka plot kyrshan I kaba long Madina-Suraiji, ka la sdang hi mar synplie ia ka drama. La iaithuh ba u Suraiji bad ka Madina ki la iaithuh ithaw lypa. U Suraiji imat u la kham jah ka leit kai sha iing ka Madina; kumta ka la iawer biang ia u ban wan kai bad wan ialam artat ia ka Jani. Ka Madina ka la iohi ia u jingdeng mawkordor ha u ryndang ka Jani bad ka la ikwah eh ia u. Hadien kane, u Suraiji u la pynbor ia la ka khun kha jong u ka Jani ban ialeit kai lang bad u sha iing ka Madina. Ka jingiakhing khait ka Jani ia la u Pasan ba kam kwah leit sha iing ka Madina, ka wanrah ha ka drama ia kata ka jingkieu ki jingjia (growth of action) sha ka thain sohsat. Ha u Suraiji, ka Madina ka long ka briew kaba bha; haba u iawer ia ka Jani, u Suraiji um khmih lynti ba kan ai nia ia u da kumwei pat, namar ba u la bsa

bad pynneh pynsan ĩa ka. Hynrei ka Jani kum ka khyannah samla kaba shida bad kaba tip briew, kam kwah ban shah die ĩa la ka long rynĳeng lane ĩa la ka burom ka ijot tang shi khyllipmat ha ka 'riew dakaid ba la bna nam ka sor. Kumta ka la pyni bad sneng ĩa la u Pasan ba u ruh um bit shuh ban ĩajuh ĩajem bad ka Madina.

Ha kawei pat ka bynta jong ka jingsdang, la pyni ruh ĩa u Sapon bad u Jan ha ka *scene* ĩew. La phawer jingmut lypa na basdang ba u Jan u hap ban leit kai man ka janmiet namar um da koit da khiah bha. Kane ka bynta ka lam ai ksai lypa ĩa ki nongpeit kai shaphang ka jingĳakynduh u Jan bad ka Jani ha shyngiar tongum. Kane ka long ka bynta jong ka plot pdeng ka drama.

Ha kawei pat ka bynta jong kaba sdang, u nongthoh u la wanrah sa ĩa ka plot kyrshan II; kata Madina-Shamarkhan ba kan ĩathaiĳ bad ka plot kyrshan I, Madina-Suraiji. Dei halor kane ka plot kyrshan II ba u nongthoh u pyndonkam ban pyntyllun ĩa ka plot kane ka drama kum u mawdong uba nyngkong. La pynkhlaiĳ ĩa ki jingsniew ha ĩing ka Madina lyngba u kpating jong ka u Shamarkhan uba sah ryngkat bad ka. U la ai ar tylli ki sati ba don bor; kaba deng ha ka kti kamon ka long ban pynieit bad kaba deng ha ka kti kadiang pat ka long ban pynisih bad ban law ban loit noh ĩa ka jadu pynieit ba la dep ai. Kine ki ar tylli ki plot kyrshan ki la sdang ban ĩathaiĳ syrwhah bha khnang ban poi sha ka sohsat. Hynrei u nongthoh ka drama u pynpoi shwa ĩa ki jingjia sha ka plot pdeng Jan-Jani ha shyngiar tongum *scene* 7. La pynĳakynduh ĩa ki ym tang ban ithuh ithaw ĩa ka kyrteng jong ki, hynrei ban pynshoh jingieit ruh tang mar shisien ĩa ĩohi (love at first sight). Kumta ki la ĩakut ha ka sngi kaba bud ba

kin sa ĩakynduh biang ha kajuh ka jaka, hynrei kam shym long kumta. U nongthoh u kdat noh ĩa ka bynta ka plot pdeng sha ka thaiĳ sohsat namar ka Jani ka la shah beh noh na ĩing ha u Suraiji. Ka daw ka long tang namar ba ka kren beit ĩa ka jingshisha ba ka Madina ka dei kaba dakaid bad ka nongdie briew; ka la ĩathuh ba kam kwah ban ĩajuh ĩajem bad kum kata ka jait briew. Ynda ka la sdang sa ban sneng ĩa u, u Suraiji u la dom tyngeh bad u la ktah kti ĩa ka. Hangne lah ban ĩohi ĩa ki bor ka plot kyrshan II kumno ki lah ban pynkylla khongpong khongdeh lut ĩa ki jingjia baroh ha ka plot kyrshan I bad ka plot pdeng. Nalor kita ki bor jadu, ka ĩing ka Madina ka pynap shrip ruh sa da kiwei pat ki shangkhwah kum ka kiad, ka khalai, ka rwai ka siaw, ka put ka tem bad ka shad ka kmen. Shisien ong, lah ban kdew beit ba ka ĩing ka Madina ka dap da ki jingsngewbha pyrthei baroh. Kane ka la nang khring shuh shuh ĩa ki 'riew don spah ba don burom ban juh ban jem ha ĩing jong ka haduh ba kin da jah burom syndon. Ha kane ka ĩing, la rung ym tang ki 'riew don burom hynrei la rung la mih ruh ki 'riew madan bad ki paid kar ban pynsngewbha ĩa lade.

Ka jingsdang ka sohsat hi ka long na ka tynrai jinglong ka Madina bad u Shamarkhan, kata plot kyrshan II. La nang thaiĳ shuh shuh ĩa ka sohsat da ka jingĳaieit jong ka bad u Suraiji, plot kyrshan I. Dei hangne ba u Suraiji u la shah riam ha ki bor jadu ka Madina bad u la leit theh lut ĩa ka spah ka phew kat kaba u don baroh, ryngkat bad uta u kpieng mawkodor ka Jani. Ka jingngat u Suraiji ha ka shangkhwah ka Madina, ka long ka daw bah ba ka plot ka dawa ban nang ĩai tbeh shuh sha ki jingjia ki ban dang mih. Ka jingshah beh ka Jani na ĩing bad ka jingtheh lut u Suraiji ĩa ka spah baroh sha ka Madina, ka

phnieng sa sha kiwei pat ki jingjia. Ki nongpeit kai ki kwah tip nangta jia aīu pat ĩa ka Jani, shano ka don mynta? U *dramatist* uba stad u nang ban pyniatyngkhuh ĩa ki jingjia ba kin ĩasnoh bha rdin kawei bad kawei pat, khnang ba ka plot kan long kaba tylli mlun. Ha ka jingĳaid wir jong ka, ka Jani ka ĩa ĩakynduh ĩa u Thakur uba la ĩalam ĩa ka sha ĩing u Saponu, ha kaba ki jingjia ki ĩakynduh bad ka plot pdeng. Dei hangne ba ngi lap ĩa u mawdong uba ar lane ĩa ka pdeng jong ka plot lyngba u Jan bad ka Jani. La batai sha ki nongpeit kai bad ki nongpule ĩa ka shongkha shongman kitei ki ar ngut.

Ha kaba sdang hadien ba u Jan u la poi ha ĩing bad u khlem ĩakynduh ĩa ka Jani kumba la ĩakut, khlem poi pyrkhāt u la lap pynban ĩa ka Jani ha la ĩing; thik kumto kumba la batai u A.R.P., uba dei thoh ĩa ka *electoral roll*. Kane ka jingĳakynduh biang jong u Jan ĩa ka Jani ka la plie lad ĩa ki nongpeit kai bad ki nongpule ban sngewthuh pat ĩa ka ban sa jia ha ka drama. Kane ka dei ka bynta jong ka pdeng kaba kynthup ruh ha ka sa ĩa ki arphewsan tylli ki *screen* (scene), kata naduh bakut kaba sdang (pp.28 - 74). Bun ki jingjia kiba ĩatyngkhuh lyngba ki plot kyrshan bad ka plot pdeng lah ban lap ha kine ki bynta. Nyngkong eh ngi lap ba ka bynta kaba lam sha pdeng, ka long ka jingbabe kylla u Suraiji hadien ba u la lait na ki jadu ka Madina (p.30). La ĩathuh ba u Suraiji u la kwah ban shem pat ĩa ka Jani kaba u la beh na ĩing, katba ka Jani pat ka la shongsuk shongsaiñ ha ĩing u Saponu. Dei ha ĩing u Saponu ba u saihon ka jingieit u la bteng biang hapdeng u Jan bad ka Jani kum ka bynta jong ka plot pdeng. Hadien ka jingĳashong kha la pynbna ba la ĩoh u khun shynrang bad ba kan don ka jingkhawai jer khun. Ka Jani ka la sngew kynmaw ĩa u Pasan jong ka u Suraiji bad

ka la kyrpad ĩa u Jan ba un leit wad ĩa u ha ĩing ka Madina. Ka jingleit wad u Jan ĩa la u kthaw kan lam ĩa ka plot sha ka kliar duh ka drama (climax).

U Jan, ha ka drama u paw kum u samla uba ĩeit hok ĩa la ka tnga, i khun bad uba tip ĩing tip sem. U *dramatist* u la wanrah ĩa ki jingkylla ha u Jan uba la ngat ha ka shangkhawiah ka Madina khlem poi pyrkhāt. La pynĳasnoh ĩa ka plot pdeng bad ka plot kyrshan ĩl lyngba ki jingjia ha ka drama ba u Jan u khlem ĩakynduh ĩa la u kthaw ha ĩing ka Madina. Ka Madina ka la ĩathuh ba u Suraiji u khlem sah shuh hangta la kham slem; ka da kynnoh ba u long u nongpynjot uba la hikai ĩa ka ban dih kiad haduh ba kam lah shuh ban pyllait kiad. Da ki ĩien jali jaum ka Madina, u Jan u la sngap dngong ĩa ki jingĳathuh jong ka shaphang u Suraiji. Ka Madina ka la sngewthuh ba kan sa jop bad ka la thikna ba u Jan un sa ngat ha ki jingriam jong ka; da ki buit shukor ka la tyrwa kiad ĩa u, hynrei ynda u la kyntait ka la tyrwa noh da ka sha. Ka da wiew tiak da ka sati jadu pynieit ha kata ka sha; jlang u Jan u la bieit ĩa ka bad tang shiteng lynti u la leit phai biang sha ĩing jong ka ban ong ba u la klet ĩa ka Madina. Kumta ka Madina ka la ĩoh ha ktem ban pynjot ĩa une u samla tip briew bad u Jan u la kylla long u ĩriew thala. Um tip ĩing tip sem shuh, u la kylla isih ĩa la ka tnga bad u la leit ai ĩa ka spah ka phew sha ka Madina. Ynda u la poi ha ĩing shiteng synñia u la byrthen bad ka shoh ka dat artat ĩa ka Jani; u la len ruh ĩa u khun ba la kha na u bad u la beh shisyndon ĩa ki na ĩing. ka daw jong kine baroh ka long ba ka Madina ka la pyntreikam ĩa kita ki bor jadu jong ka sati tama. U Jan u la bitar ruh ba u kpa jong u u la rai ban ai bynta lut ĩa ka spah ka phew ha u ksiew jong u u Thersing.

Ka Jani sa shisien pat ka la iakynduh ia ki jingeh bad hap iaid wir khlem iing khlem sem ryngkat bad la u khun. Kane ka dei ka kliar duh jong ka plot (climax). Lada kane ka jingjia kan ym jia, ka drama kan jin da la blad bad kan ym sngewtynnatt. Ka jingsngewphieng bad ka jingsngew syier mynsiem ruh ka shong eh ha kane ka bynta. Ka Madina kaba khlem kheiñ sang ban pynieit ia u pyrsa kurim (u Jan) haba ka la dei tnga ia u kthaw jong u u Suraiji. Hangne ngi lap ia ka snap jong ka jingsngew synei bad jingsngew sheptieng (element of pity and fear) lane ka *catharsis*.

Haba bishar bha ia kane ka drama, u Jan i kumba um don ia ka jingbakla na lade hi (hamartia). Hynrei la pyniaid ia ki jingjia ka kylla nusib (peripeteia) da ki bor bamaia. Dei kinē ki bor kiba pynkhongpong ia ki jingjia khamtam eh ia ka jinglong u tyngshop pdeng shaduh u pud ka jingisih ia la ka iing ka sem. Hadien ka kliar duh jong ka plot, ka plot ka sdang ban noh padun, ha kaba ia ki jingjia la pyntyllun stet bha. La pynpoi ia ka Jani sha kajuh ka khlaw ba sah u Suraiji bad u Pukir blei. La wanrah ruh ia u Pukir blei ban kyrshan ia u mawdong balai jong ka plot, u Jan. U Pukir blei u long u nonglaw u nongloit ia ki syrdoh kiba la thaiñ bha ha kaba pynkylla khongpong ia ki jingjia sha khmat. La pyni ba u Pukir u la iarap ia u Suraiji ban thom pyrshah ia ki bor jadu kiba sniew kiba la bat da ka Madina bad u Shamarkhan. Lyngba ki bor bamaia u Pukir blei, ka Madina ka la duh noh ia ki bor jadu kiba don ha ki sati jong ka. Kim lah ban trei kam shuh kumba mynshwa, kumjuh ruh u kuboit u Shamarkhan uba u ju teh ha u niuhthong um don shuh. Ia u Jan ruh la pyllait na ka jadu ka Madina, hynrei la pynmatlah ia u da ka um na u luta jong u Pukir. Ynda

u Jan u la wan phai sha la iing um shem shuh ia ka Jani, u kpa jong u ruh um khot shuh ia u ha iing namar ba u la beh ia ka Jani. Ka Madina bad u Shamarkhan ki la ngat ha ka shitom, kim lah pyllait shuh ia lade, namar kata ka lanot ba la phah da u Pukir blei ka long kaba kham khlaiñ ban ia ka bor jadu kaba ki ju pyndonkam. Kumta kim don lad shuh da kumwei bad ki la iadung iap kylla iwei ia iwei. U Suraiji pat u la leit sha iing u Jamindar ban iathuh shaphang ka jadu ba u Jan u la ngat ha ka Madina. Ha ka jingmatlah, u Jan ruh u la iaid wir ban wad ia ka Jani ryngkat ki jingbabe kylla. Ka jingdon jong u Pukir blei ka iarap pat kumno ban wanrah ia ka jingkmēn ha ki nongpeit kai; ka pynjah ruh ia ka jingsyier mynsiem kaba donbaroh shi katta.

Ka bynta kaba kut jong ka pdeng ka bteng pat sha ka bynta kaba kut jong ka plot haduh bakut ka drama hi. La pyni ba ka Madina bad u Shamarkhan ki la ioh la ka bainong kaba sniew. Ha kawei pat ka liang u Jamindar Saponu u la sngewsih kthang ba ka Jani bad u ksiew ki la phet wir. La bteng pat ia kaba kut jong ka jingjia da ka jingakynduh biang u Jan bad ka Jani, kaba la iohsngew ia u ba u rwai ha khlaw, hangta hajan ka krem ba shong u Pukir blei. Ka Jani ka la map pat ia u Jan bad ia ki khmat ba matlah jong u la pynpeit pat da ki bor maia u Pukir blei. Hadien kata la pyniakynduh ruh ia u Jan bad u kpa jong u u Saponu, u khun bad u Suraiji.

Namar ba u nongthoh um kwah ba kane ka drama kan kut ha ka shem pap, kumta ka bynta jong ka *poetic justice* shwa ban kut ka drama ka long kaba kongsan eh hangne. Kane ka bynta ka la ai rong ai rup shuh shuh ia kane ka drama ha kaba ia ka plot jong ka la pyntyllun

haduh ba kan kut ha ka bha ka miat kumba la kdew. Kata na ka liang u Jan bad ka Jani kum ka plot pdeng da ka jingkyrshan u Pukir blei bad u Suraiji. Katba ia ka plot kyrshan II (Madina-Shamarkhan) la wanrah ha ki ia ka lanot haduh ba kim lah khie khlieh shuh bad ka jingiap ka ap ia ki.

Kane ka drama ka don ia ka snap jong ka shem pap shwa ba kan kut. Ym namar ba la iap u Shamarkhan bad ka Madina, hynrei namar ba u nongthoh u la wanrah ia kawei pat ka bynta kaba kongsan ha ka drama. Kata ka dei ka *anagnorisis* ne ka jinglap dien ia ka jingshisha, ha kaba ka Madina ka la lap dien ba ka la bakla bad ka la sngewthuh ba ka jadu ka la trei kylla ia ka. Ka la kwah ban kylla kaba mut bad ieh noh ia ki kam sniew baroh; kam kwah spah shuh hynrei ka la kwah ban im pat kum ka briew kaba bha. Ka la sneng ruh ia kiwei ki tyngshop ka drama kum u Does bad u Noren, ba ki ruh kin ym bud ia ki nuksa jong ka bad ki dei ruh ban kylla kaba mut katba dang biang ka por. Hynrei long leh nohei ia ka Madina ban kylla kaba mut namar ka por ka la dier ia ka; kumta ka Madina ka hap ha ka lanot haduh ba kan da iap.

Ka jingbishar ia ka plot jong kane ka drama ka pynlong ia ngi ban kynthoh ba u nongthoh u long uba tbit ban buh beit buh ryntih ia ki jingjia. Kumba la kdew shakhmat ka plot jong kane ka drama ka tyllun ha ki lai tylli ki mawdong ba la stah bha, ba lada ngi weng noh tang uwei na ki ruh ka drama ka lah ban dkoh. Tang kawei ka jingduna bad kata ka long ba u nongthoh u buh kynrum kynram ia ki *scene* bad u khlem phiah ia ka drama ha ki *act* kumba leh kiwei pat ki nongthoh drama. Ki jingjia ha ka plot ki

long shisur namar u nongthoh u iathuh beit ia ki jingjia ter ter lyngba ka plot kyrshan I, plot kyrshan II bad ka plot pdeng. Wat lada ka paw kumba ka sohsat ka thaiñ hashwa ban poi sha ka *climax*, hynrei ia ki jingjia la wanrah beit da ki bor bamaia. Kam don ia ka *hamartia* kaba biang lyngba u/ka tyngshop-puron pdeng. Ia ka law sohsat ruh la wanrah hi da ki bor bamaia jong u Pukir, ym lyngba u/ka tyngshop-puron pdeng. Ym iohi ruh ia ka jingjia said u tyngshop pdeng lane ka puron pdeng kumban law ia ka sohsat. Hynrei hadien ka *climax*, ki jingjia ki tyllun stet bha haduh katta katta bad poi beit sha ka jingkut tang da ka jingdon u Pukir.

Halor kitei ki nia ba la kdew lah ban pynkut nia ba kane ka drama ka don ia ka plot lai dong kaba paka; ka dei ka plot shisur kaba bha. Ka kynthup ha ka ia ki ar tylli ki *form* ka drama, kata ka *tragedy* bad ka *comedy*. Hynrei u nongthoh u la pyniasnoh lang ia ki lyngba ka plot kaba kynthup ia ka *tragic plot* bad ka *comic plot*. Kumta kane ka drama ka kut ha ka suk ka saiñ bad ka bha ka miat bad lah ban khot ia ka da ka *tragi-comedy*.